

HOOFDSTUK 3 **Ontstaanshandelingen**

Ontstaanshandelingen zijn ook technieken. Ze onderscheiden zich echter van andere technieken door het feit dat er vanuit een ontstaanshandeling min of meer vanzelf een vorm ontstaat. Met andere woorden: ontstaanshandelingen zijn handelingen/technieken die tot een eigen vorm leiden. Zodra je een andere ontstaanshandeling toepast met hetzelfde materiaal komt het product er heel anders uit te zien, er ontstaat een andere vorm. Wanneer je gaat weven ontstaat er een weefsel en wanneer je gaat rijgen ontstaat een rijgsel. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste ontstaanshandelingen gedefinieerd en uitgelegd. Ook wordt een mogelijke toepassing getoond.

Leerdoelen

- Na bestudering van dit hoofdstuk en uitvoering van de opdrachten kun je:
- de verschillende ontstaanshandelingen omschrijven;
 - de specifieke toepassingsmogelijkheden van ontstaanshandelingen omschrijven;
 - omschreven ontstaanshandelingen toepassen bij het realiseren van verschillende vormen van bloemwerk.

Kolom A	Kolom B	Kolom C	Kolom D	Kolom E
Ontstaanshandeling binden	Hoe? • één bindpunt korenschoof • één bindpunt parallel • meerdere bindpunten korenschoof • meerdere bindpunten parallel	Wat? • stengels, takken, ranken • bloemen met stengels • bladeren • vruchten • wortels • schors • bast	Waarmee? • touw • ranken • takken • bastmateriaal • tape • lint • folie	Associatie?
steekmassa steken		• stengels takken, ranken • bloemen met stengels • bladeren • vruchten met stengels • wortels • bast	• steekschuim • florapark • mosbol • klei • tempex	
klemmen	• in takken weefsel • in stengelbundel • plaat met gaatjes • prikker • in gaas • zonder hulpmiddelen	• alle plantaardige materialen (gehelen of delen)	• coniferen, takken twijgen • Polygonum Mais, Heracleum, bamboe • fakirbed • kippengaas	
spijkeren	• één punt • meerdere punten	• alle plantaardige materialen (gehelen of delen)	• spelden • spijkers • krammen • draad • doorns	
lijmen	• warme lijm • vloeibaar koud • transparante lijm	• alle plantaardige materialen (gehelen of delen)	• lijmpistool • technicoll • oasis lijm • gips	
vlechten	• meerdere bewegende delen	• alle plantaardige materialen (gehelen of delen)	• stengels, takken, ranken • lange bloemen bladeren	
weven	• schering en inslag	• alle plantaardige materialen (gehelen of delen)	• alle plantaardige materialen (gehelen of delen) • textiel, kunstvezels etc.	
wikkelen	• dezelfde richting • meerdere richtingen	• stengels, takken, ranken • draadpoten	• stengels, takken, ranken • koperdraad • wol	
verpakken	• geheel • gedeeltelijk • eenmaal • meerdere keren	• alle plantaardige materialen (gehelen of delen)	• bladeren • bast • textiel • kunstfolies	
samenpersen		• vruchten • wortels • bladeren	• zware takken • stukken hout • vruchten • stenen • glasplaten	
rijgen	• door natuurlijke gaten • door gemaakte gaten	• stengels, takken, ranken • bloemen, bladeren • vruchten • zaden	• vezels, ranken • touw • koperdraad • textiel	
insnoeren		• alle plantaardige materialen (gehelen of delen)	• vezels • ranken • touw	
stapelen		• alle plantaardige materialen		
vouwen		• bladeren • bast		

Kolom A	Kolom B	Kolom C	Kolom D	Kolom E
Ontstaanshandeling strooien	Hoe?	Wat?	Waarmee?	Associatie?
verbinden	<ul style="list-style-type: none"> • één punt • meerdere punten 	<ul style="list-style-type: none"> • alle plantaardige materialen • alle plantaardige materialen 	<ul style="list-style-type: none"> • ranken • vezels • schors • touw 	

Figuur 3.1 In dit schema staat een scala van mogelijkheden, maar deze lijst is zeker niet compleet. Je zou er je eigen ervaringen aan toe kunnen voegen.

3.1 Bundelen

Definitie: bundelen = samenpakken en binden (binden = wikkelen + knopen).

Figuur 3.2 De rode Cornustakken worden hier met touw strak samengebonden tot een bundel.

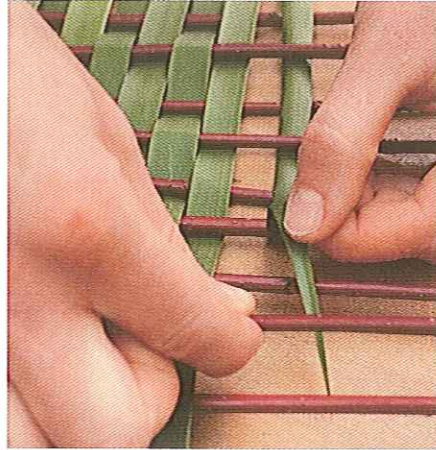
Figuur 3.3 Staande bundel van Cornustakken

Bij bundelen bind je een aantal onderdelen samen met touw, ijzerdraad of ranken. Alle losse onderdelen uit de bundel vormen samen een eenheid, omdat ze zijn samengevoegd. Deze losse onderdelen moeten bij elkaar worden gebonden om als eenheid te blijven bestaan. Binden is dus noodzakelijk. Maar bij binden heb je altijd een hulpmiddel nodig: iets waarmee je kunt binden. Touw wordt het meest gebruikt. Je kunt ook binden met ranken, takken, bast, tape, lint, folie, ijzerdraad, raffia, elastiek enzovoort.

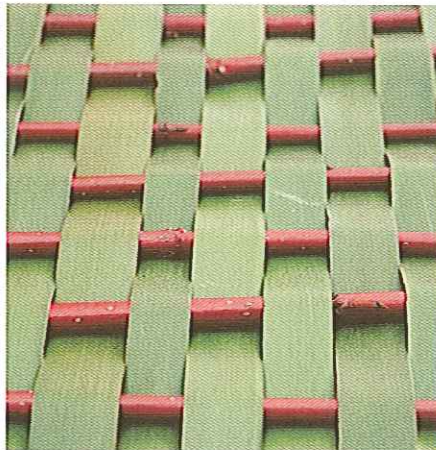
Volgens de definitie is bundelen samenpakken en binden. Deze techniek is de basis van de westerse bloemsierkunst. Vanuit het samenbinden zijn guirlande, boeket en krans voortgekomen.

3.2 Weven

Definitie: weven = het door elkaar weven van twee eenheden. De een is vast (schering) en de ander beweegt (inslag). Dit in tegenstelling tot vlechten waarbij alle delen bewegen.

Figuur 3.4 Het Typhragras wordt tussen de rode Cornus door geweven.

Figuur 3.5 In dit weefsel zijn schering (Cornus) en inslag (Thypha) duidelijk zichtbaar.

Bij weven heb je altijd te maken met een schering (constante) en een inslag (die beweegt). De constante wordt meestal vastgezet. Als je wilt weven met plantaardig materiaal kun je dit materiaal vastzetten met watervast tape. Vervolgens voeg je een materiaal in door afwisselend over en onder de materialen van de schering te gaan. De afstand tussen de materialen van de inslag, kun je zelf bepalen. Op die manier kun je fijn en grof te werk gaan.

3.3 Vlechten

Definitie: vlechten = het kruislings over en door elkaar slaan van een aantal lange, buigzame materialen, zodat zij een samenhangend geheel gaan vormen.

Figuur 3.6 Thybagrassen worden over elkaar geslagen en verwerkt tot een vlecht.

Figuur 3.7 Thypha kun je door zijn buigzaamheid gemakkelijk vlechten.

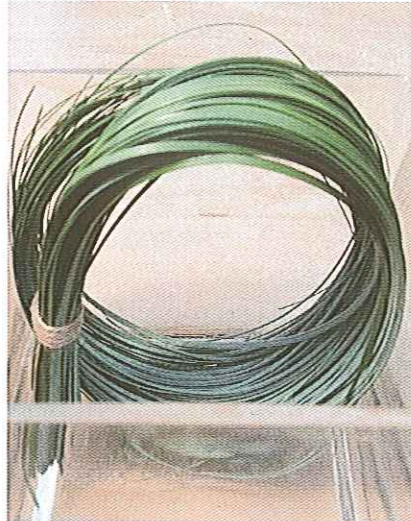
Bij vlechten heb je altijd te maken met drie of meer onderdelen. Deze worden kruislings over en door elkaar geslagen. Dit kun je strak doen, zodat de vlecht compact wordt en er geen lucht tussen de onderdelen zit. Ook kun je ervoor kiezen juist luchtig en ruimtelijk te werk te gaan. Vanzelfsprekend kunnen de verschillende strengen van een verschillend materiaal zijn.

3.4 Klemmen

Definitie: klemmen = knellend vastzetten.

Figuur 3.8 Een bos beregras wordt gebogen en in een glazen accubak geklemd. Door alle grassen goed mee te buigen ontstaat een mooi resultaat.

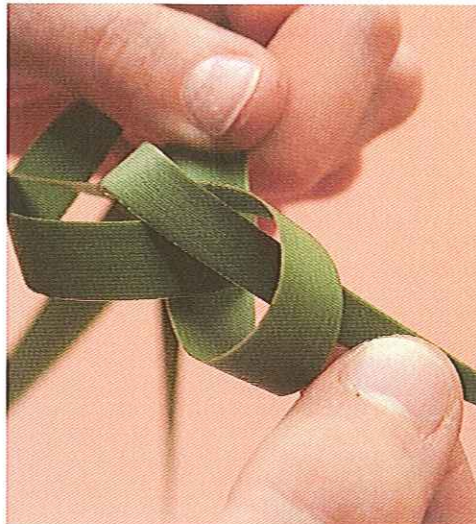

Figuur 3.9 Op de grassen staat spanning. Dit maakt het beeld aantrekkelijk om naar te kijken.

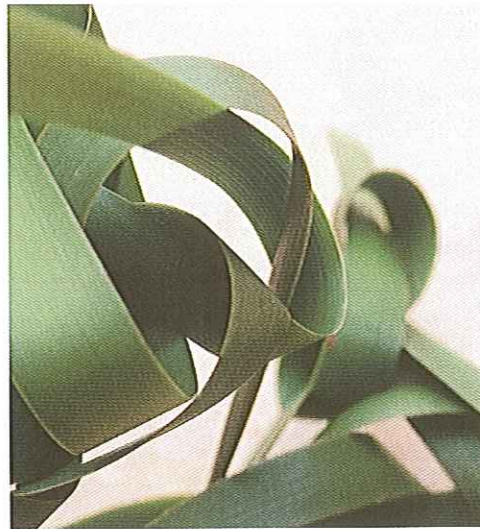
Bij klemmen zet je iets onder spanning. Vaak heb je bij klemmen wanden nodig of ten minste iets wat het geklemde voorwerp tegenhoudt om een andere richting op te gaan. Klemmen op zich is dus niet mogelijk. Er moet altijd een 'hulpmiddel' zijn om een voorwerp tussen te kunnen klemmen.

3.5 Knopen

Definitie: knopen = vastmaken met een touw dat geknoopt wordt.
Knopen is een onderdeel van binden: binden = wikkelen + knopen.

Figuur 3.10 Thymus is zo beweeglijk dat je er zelfs mee kunt knopen. Door steeds twee onderdelen over elkaar te slaan en deze aan te trekken ontstaat er een knoop.

Figuur 3.11 Knopen kun je met verschillende grassen diverse keren berhalen, zodat er een mooie structuur ontstaat.

Knopen kun je op verschillende manieren doen. De meest bekende manier is knopen met twee onderdelen. Beide onderdelen sla je eerst twee keer over elkaar en vervolgens trek je ze aan. Dan ontstaat een knoop. Maar een knoop kan ook aan een uiteinde van bijvoorbeeld een gras worden gelegd. De knoop is dan een verdikking. Er wordt een lus gemaakt en daar komt het uiteinde doorheen.

3.6 Rijgen

Definitie: rijgen = voorwerpen die doorboord zijn aan een snoer schuiven.

Figuur 3.12 Je kunt rijgen aan een snoer, maar ook aan ranken of takken. Eerst prik je een gaatje in de komkommervrucht met een tonkinstokje. Vervolgens kun je de vrucht aan de Cornus rijgen.

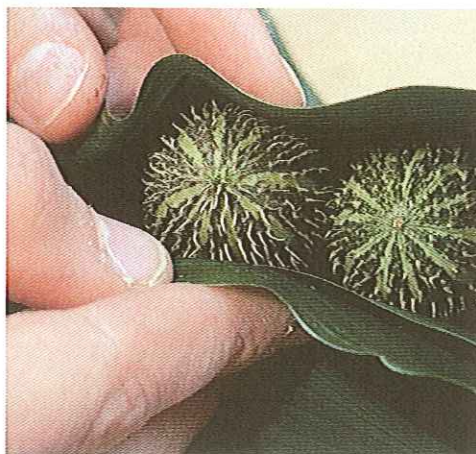

Figuur 3.13 Hier zijn komkommervruchten op Cornustakken geregen.

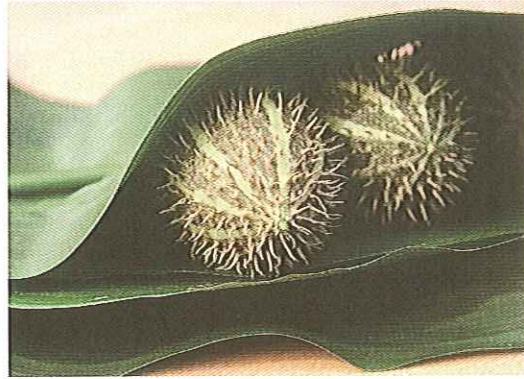
Er zijn verschillende manieren om te rijgen. In alle gevallen worden voorwerpen met een holte om een vaste kern geschoven. Die vaste kern kan een draad van wol, katoen, ijzer, koper, zilver enzovoort zijn. Maar ook kan het plantaardig materiaal zijn (staalgras, beregras, ranken en dergelijke). Het voorwerp dat geregen wordt, kan zelf al van nature een gat hebben. Het kan ook voorkomen dat je er eerst een gat in moet boren of snijden. Nog verder gaan we als we de draad door het voorwerp steken. Een draad rechtstreeks door het voorwerp steken is een eeuwenoude rijgtechniek die al voor het maken van bloemenslingers werd toegepast.

3.7 Verpakken

Definitie: verpakken = goederen in een omhulsel doen.

Figuur 3.14 Komkommervruchten worden in een omhulsel van blad gedaan. Met de steel van de Aspidistrabladeren kun je het geheel vastzetten.

Figuur 3.15 Hier zijn komkommervruchten verpakt. In tropische landen zie je wel dat bladeren tot tassen worden gemaakt, waarin meestal vruchten vervoerd worden

3.8 Wikkelen (omwikkelen)

Definitie: wikkelen = al draaiend hullen, iets inwikkelen, rollen.

Figuur 3.16 Al draaiend wordt het dubbelgevouwen Aspidistrablade om de komkommervrucht gewikkeld.

Figuur 3.17 De wikkelingen worden zichtbaar. Doordat er met de spitse punt van het blad is begonnen, is de steel het sierlijke sluitpunt van de wikkelingen. Het blad is vastgezet met watervast tape.

De materialen waarmee je omhult, moeten de eigenschap hebben dat ze in hoge mate plooibaar zijn. Daarbij denk je waarschijnlijk in eerste instantie aan stoffen. Maar ook met papier, ranken, touw, wol en wikkeldraad kun je wikkelen.

3.9 Afsluiting

In dit hoofdstuk zijn diverse ontstaanshandelingen besproken. Als je in staat bent om die handelingen beeldend te laten spreken, ben je erin geslaagd deze ontstaanshandeling goed uit te voeren. Het is opvallend dat ontstaanshandelingen vaak toegepast worden bij bloemwerk van een hoog niveau.

Hieronder staan vragen die je helpen bij het verwerken van de informatie die in dit hoofdstuk is aangeboden.

Verwerkingsvragen bij hoofdstuk 3

- 3.1 Zoek van tien ontstaanshandelingen een plaatje waaruit die handeling duidelijk blijkt.
- 3.2 Iedereen heeft andere gedachten bij het uitvoeren van de ontstaanshandelingen. Voer met je klas één handeling uit met allemaal hetzelfde plantaardige materiaal. Bekijk het resultaat.
- 3.3 Welke hindernissen kom je tegen tijdens het uitvoeren van de ontstaanshandelingen?
- 3.4 Probeer voor elke handeling minimaal drie geschikte plantaardige materialen te vinden. Schrijf deze in een zelf ontworpen tabel.